

Odlučiti pametno

KRAJ ŠKOLE, POČETAK OSTATKA ŽIVOTA: Osmaci na trgu Nikole Pašića

Ove godine, osnovno obrazovanje okončaće 80.000 učenika u Srbiji. Kao i prethodnih pet godina, i ovoga puta u srednjim školama je veći broj slobodnih mesta nego što ima kandidata. Međutim, to ne znači da će se sva deca upisati baš tamo gde žele. U pojedinim školama na jedno slobodno mesto konkuriše i po sedam đaka. Potreba da se završi "nešto konkretno" visoko je rangirala ogledne profile u stručnim srednjim školama na listi najtraženijih među osmacima. Prethodnih godina, takođe, veoma popularne su bile ekonomske, pravnobirotehničke i medicinske škole, kao i gimnazije, a ove škole su i tradicionalno tražene. Po svemu sudeći, veliki broj budućih srednjoškolaca, za četiri godine, kada izađu iz školskih klupa, već će nešto biti po profesiji. To znači da su već sada, sa četrnaest godina, u neku ruku, odabrali čime će se baviti

u životu. O tome koliko su zreli za tu vrstu odluke, šta su im glavni kriterijumi prilikom izbora i koje su im alternative na raspolaganju, u ovom broju "Obrazovanja za XXI vek" razgovarali smo sa stručnjacima za profesionalnu orijentaciju, nastavnicima i samim osmacima, koji su, inače, poslednja generacija u Srbiji koja srednju školu upisuje na dosadašnji način. Sledeće godine, kao što smo već pisali, planirano je ponovno uvođenje male mature. Ako osmaci i nisu dovoljno zreli da donesu ovako važnu odluku, za studente se to svakako ne može reći. Njih muči drugi problem: koliko ih fakulteti zaista osposobljavaju za profesiju kojom će se baviti nakon diplomiranja. Jedno od mogućih rešenja nalazi se na narednim stranama, a ogleda se u saradnji velikih kompanija i obrazovnih institucija.

UPIS U SREDNJE ŠKOLE

Teška odluka

“Ukoliko je neki nastavnik bio dobar i vešt da približi svoj predmet detetu, ukoliko se dete osećalo uspešnim na tim časovima, ono će imati utisak da tu oblast voli, da je u tome dobro i da želi dalje da se školuje u tom pravcu. Ukoliko je iskustvo suprotno, i njihov je doživljaj da taj predmet u budućnosti treba da izbegavaju, iako testiranje pokaže da baš iz te oblasti imaju dobru sposobnost”, kaže Dragana Sotirović iz Savetovališta za profesionalnu orijentaciju “Simex”

OKO 80.000 OSMAKA će u narednih mesec dana napraviti prve poteze za odabir budućeg zanimanja. Oni su poslednja generacija koja će na do sada poznat način polagati prijemni ispit. Zadatke koji će im biti na ispitu već su videli, jer su iste takve rešavali, ili bi makar trebalo da su rešavali, u svojim pripremnim zbirka.

No da ne bude sve kao preslikano, a i da se makar malo ometu oni koji uče napamet, iz matematike kod pet zadataka od ukupno 17 biće promenjene numeričke vrednosti, dok će iz srpskog jezika od 20 pitanja u nekoliko njih redosled ponuđenih odgovora biti drugačiji u odnosu na zadatke iz zbirke.

Oko 80.000 osmaka čeka više od 86.000 mesta u školama pa iz Ministarstva prosvete poručuju da nema potrebe za strahovanjem, svi će sesti u klupe. Pritom, svake godine nekoliko procenata osmaka ne nastavi školovanje ili se prebace u privatne srednje škole, kojih je sve više.

Liste se i dalje formiraju po broju bodova.

Uspeh iz osnovne škole, i to šestog, sedmog i osmog razreda, donosi najviše 60, a odlično urađeni prijemni ispit 40 poena. Takođe, vrednuju se i osvojena takmičenja, i to samo ona održana u osmom razredu a čiji je organizator Ministarstvo prosvete, kao i međunarodna takmičenja.

JA ČU KAO I TI: “Ne znam čime bih se bavila jednog dana, zato ću konkurisati za gimnaziju. Htela sam na društveni smer, ali pošto dve moje drugarice hoće na prirodni, i ja ću pokušati tamo”, kaže nam D.M., učenica Osnovne škole “Drinka Pavlović” u Beogradu. Ona tvrdi da nema previše treme, bar ne još, jer već neko vreme ide na privatne časove i misli da će biti spremna za test. Na pitanje da li njeni drugari razmišljaju kao ona kada se odlučuju za srednju školu, odgovara da “nekima roditelji kažu šta da upišu”.

Po mišljenju Dragane Sotirović, psihologa u Savetovalištu za profesionalnu selekciju i unapređenje ljudskih resursa “Simex”, postoji

Kalendar upisa

4-6. jun	Prijemni ispiti u umetničkim školama, Matematičkoj i Filološkoj gimnaziji
8-10. jun	Rezultati testova
3-15. jun	Prijavljivanje za klasifikacioni ispit
21. jun	Klasifikacioni ispit iz srpskog jezika
22. jun	Klasifikacioni ispit iz matematike
21-23. jun	Pregledanje testova
23. jun	Preliminarni rezultati
23. jun	Prijem i rešavanje žalbi u osnovnim školama
24. jun	Prijem i rešavanje žalbi u okružnim upisnim komisijama
28. jun	Konačni rezultati
29-30. jun	Predaja liste želja
3. jul	Prijem žalbi učenika na podnete liste želja i ispravka
7-8. jul	Prvi upisni krug
8. jul	Objavljivanje preostalih mesta za drugi upisni krug
12. jul	Drugi upisni krug

nekoliko odlučujućih faktora kada je reč o izborima petnaestogodišnjaka za buduću školu. “Mladi i bez dovoljno iskustva teško da će doneti zrelu odluku o svom budućem zanimanju”, kaže ona. Njihovi najčešći izvori informacija i uticaja su vršnjaci, odnosno šta drugi biraju ili kažu.

Dragana Sotirović radi profesionalnu orijentaciju, kako sa onima koji upisuju fakultet tako i sa osmacima.

Kako navodi za “Vreme”, važan element predstavlja i iskustvo koje su učenici imali u osnovnoj školi sa određenim predmetom, tačnije nastavnikom. “Ukoliko je neki nastavnik bio dobar i vešt da približi svoj predmet detetu, ukoliko se dete osećalo uspešnim na tim časovima, ono će imati utisak da tu oblast voli, da je u tome dobro i da želi dalje da se školuje u tom pravcu. Ukoliko je iskustvo suprotno, njihov je doživljaj da taj predmet u budućnosti treba da izbegavaju, iako testiranje pokaže da baš iz te oblasti imaju dobru sposobnost.”

Na trećem mestu je, po mišljenju naše sagovornice, uticaj roditelja, kao i zanimanje kojim se oni bave. Ne treba zanemariti ni poruke, vrednosti koje dolaze iz medija i utiču na izbore mladih. “Mediji i društvo odraslih su uopšte veoma odgovorni. Nažalost, često se primećuje da nisu dorasli toj odgovornosti.”

Brojna tuđa mišljenja i saveti sa strane

zamagljuju prave sklonosti deteta, pa se pogotovo u mladim godinama teško pravi razlika između onoga što je autentična želja, interesovanje i sklonost na jednoj strani, i privida, želje koja ima kratak rok trajanja, na drugoj.

Zato se, kao jedan od načina, deci koja su na prelazu između škola, pogotovo ako razmišljaju o stručnim školama koje će ih trajno opredeliti, predlaže i profesionalna orijentacija. Dete dobija više informacija, otkriju se i(li) potvrde određeni talenti, sklonosti, objasni se zašto pojedine oblasti kod učenika izazivaju nesigurnost i zašto mu ne idu. Konačno, nekad je ubeđenost deteta da mu nešto ne ide plod kritika nastavnika ili roditelja, a ne "slaba tačka" kada su u pitanju sposobnosti.

TRAŽENI: Svakako da kada je u pitanju odabir škole, nije zanemarljiv ni praktični momenat, odnosno mogućnost zaposlenja nakon četiri godine. "Ja bih hteo da kada završim srednju školu odmah počnem da radim. Šta će mi diploma sa kojom ne mogu ništa, kao i srednja škola posle koje moram da studiram da bih zarađivao?", kaže nam M.S., učenik zemunske osnovne škole.

Potrebna da se završi "nešto konkretno" rangirala je ogledne profile na listi najtraženijih među osmacima.

Prethodnih godina, takođe, veoma popularne su bile ekonomske, pravno-biro-tehničke i medicinske škole, kao i gimnazije, a ove škole su i tradicionalno tražene. Visoko na listi su i profili iz ugostiteljstva i saobraćaja. Za jedno mesto tehničara drumskog saobraćaja prošle godine konkurisalo je sedam kandidata.

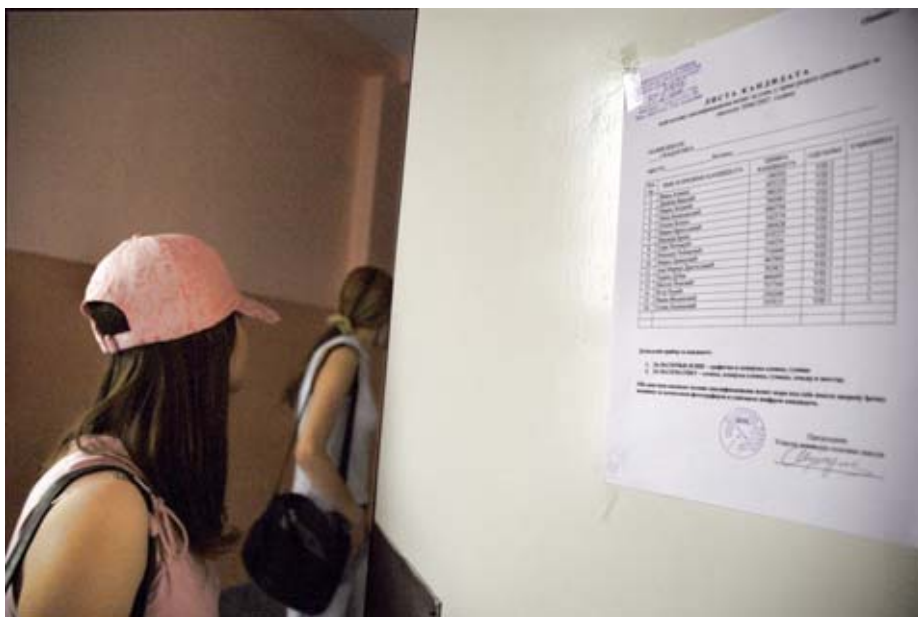
Prvi pokazatelji (blage) promene interesovanja đaka, kada je 2010/11. u pitanju, stižu iz, kako ih zovu, gimnazija za nadarene, gde je već prošlo prijavljivanje.

U Filološkoj gimnaziji u Beogradu za 164 mesta prijavilo se oko 250 učenika, što je nešto manje u odnosu na prošlu godinu. Slično je i u Karlovačkoj gimnaziji, gde je interesovanje oko 20 odsto niže u odnosu na 2009/10. Tamo za 144 mesta konkuriše 168 kandidata. Najviše njih bi želelo da se upiše na smer za engleski, dok najmanje na smer za klasične jezike, što je isto kao i ranije.

Za jedno mesto u Matematičkoj gimnaziji "bore" se dva učenika, a skoro četvrtina prijavljenih pohađala je ogledno odeljenje u toj gimnaziji.

Danas u Srbiji ima nešto više od 250 obrazovnih profila. Prema važećem Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja u školskoj

Najtraženiji

Prva tri najatraktivnija obrazovna profila za upis u srednje škole, prema podacima Ministarstva prosvete, prošle godine bila su iz Ugostiteljsko-turističke škole. Najveće interesovanje vladalo je za ogledna zanimanja – kuvar, konobar i turistički tehničar, a upisivani su samo odličaši. U Beogradu najatraktivniji obrazovni profili za upis u srednje škole prošle godine bili su: bankarski službenik u Prvoj ekonomskoj školi u Beogradu, za koji su upisivani svršeni osnovci sa minimalnih 99,4 poena, zatim u Medicinskoj školi smer za pedijatrijsku sestru, za koji je bilo potrebno 99,5 bodova, u srednjoj PTT školi, gde su na smeru elektrotehničar telekomunikacija upisivani osnovci sa najmanje 94,5 poena u ETŠ "Nikola Tesla". U Nišavskom okrugu najviše osnovaca je na listi želja prvo upisivalo gimnazije, pa medicinsku i ekonomsku školu. U Kragujevcu je najpopularnija škola bila Politehnička sa tri tražena smera – tehničar za bezbednost saobraćaja, tehničar za kompjutersko upravljanje i operater mašinske obrade. U Medicinskoj i Ekonomskoj školi za jedno mesto konkurisala su po tri, odnosno dva kandidata. Kragujevačke osnovce posebno je privuklo zanimanje farmaceutski tehničar, za koje se prijavilo i po petoro kandidata.

2011/12, svi profili bi trebalo da budu sa novim nastavnim planovima i programima. To znači da bi dosadašnji ogledni profili kojih ima sve više, u zavisnosti od procene Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, bili prevedeni u redovne. Isto tako bi valjalo pronaći načine za osavremenjivanje ili korenitiju promenu onih profila za koje ne postoji skoro nikakvo interesovanje poslodavaca, a kadar se i dalje školuje.

Realan problem predstavlja i nepredvidivost ovdašnjeg tržišta, odnosno nedovoljna mogućnost da se preciznije predvidi šta će biti aktuelno za deset ili više godina. Isto tako, teškoća ima i u gimnazijskom obrazovanju koje je prethodnih godina u zastoju, dok se srednje stručne škole razvijaju uz pomoć evropskih fondova.

POVRATAK MALE MATURE: I dok pri odabiru škole nisu sigurni da li će napraviti pravi korak, dotle su sadašnji osmaci makar sigurni

kakve će zadatke imati na testu. Za razliku od njih, generacijama koje dolaze to neće biti unapred poznato. Iako je još uvek sve u najavi, očekuje se da će od 2011. godine đaci polagati malu maturu umesto kvalifikacionog ispita. Jedan od razloga ove promene je pokušaj Ministarstva prosvete i drugih obrazovnih institucija da znanje bude primenljivije, odnosno manje zasnovano na čistom faktografskom pamćenju.

Najverovatnije je da će se proveravati sadržaji iz srpskog, odnosno maternjeg jezika, stranog jezika i matematike. Razlika je, takođe, što će malu maturu polagati svi, a ne samo oni koji hoće da nastave sa školovanjem.

Kako će mala matura tačno izgledati saznaće se, po najavama Ministarstva prosvete, do kraja avgusta. Za sada je plan da naša deca imaju praktičnije znanje, da razmišljaju više, a pamte manje, još u izradi.

JELENA JORGAČEVIĆ

Kako tržište kaže

Iskustva poslodavaca sa učenicima iz oglednih profila su dobra, jer su se oni znatno brže uklopili u radnu sredinu nego njihove kolege koje su išle u školu po klasičnom programu. Sistem oglednih obrazovnih profila sprovodi se osam godina, do sada je uključeno oko 150 škola, a ove godine će 20 odsto svih srednjoškolaca biti obuhvaćeni njime. Glavna odlika je, kao što je već rečeno, insistiranje na praksi. Kod pojedinih trogodišnjih profila, oko 30 odsto "otpada" na teoriju, a sve ostalo je praktična nastava

PROŠLE NEDELJE UČENICI osmog razreda u Srbiji završili su svoje osnovno školovanje. Tokom juna imaće priliku da naprave prvi korak kada je u pitanju posao kojim će se jednog dana baviti. I dok je često presudan razlog za odabir škole mišljenje vršnjaka, odnosno da li će najbolji drug ili drugarica sedeti ponovo s njima u klupi, dotle iz Ministarstva prosvete predlažu roditeljima osmaka da obrate pažnju na kretanja tržišta rada, jer pojedine srednje škole predstavljaju dobar "ulog", dok ima čak i fakulteta čija diploma nipošto nije garancija za radno mesto. Koliko god da praktični momenat ne mora da bude presudan, svakako da nije zanemarljivo da li će neko brzo dobiti zaposlenje ili čekati godinama na birou. Zbog toga, kao izraz realne potrebe tržišta rada, jedna od reformi srednjeg stručnog obrazovanja odnosi(la) se i na nastajanje oglednih profila. Naime, poznato je da su poslodavci bili često nezadovoljni klasičnim obrazovanjem u srednjim školama. Poslodavci su naveli koja su znanja i veštine potrebni da bi učenici odmah "uskočili" u svet rada i to je bio početni impuls za stvaranje oglednih profila.

Takođe, jasno je da su pojedini redovni profili postali suvišni. Usled manjka potrebe za njima dolazi do sudara radne snage onih, tog profila, koji su ostali bez posla još ranije i novih, sveže nezaposlenih. S druge strane vidljiv je nedostatak određenih zanimanja i zanata koji nisu bili "u ponudi" u srednjim školama. Sve su to dodatni razlozi za nastajanje oglednih profila. A oni su prethodnih godina, prema podacima Ministarstva prosvete, veoma traženi. Kada se kao kriterijumi uzmu kvote popunjenosti škola i broj bodova osmaka koji su konkurisali, u poslednjih pet godina, od 12 najtraženijih obrazovnih profila polovina su ogledni.

PRAKSA I JOŠ PRAKSE: "Kod njih je više zastupljena praksa kao i stručni predmeti čime se

postiče znatno veći nivo pripremljenosti učenika da nakon završetka školovanja bez dodatne obuke počnu da obavljaju stručne poslove", objašnjava posebnosti oglednih profila Bogoljub Lazarević, pomoćnik ministra prosvete. On ističe kao glavni zadatak srednjeg stručnog obrazovanja u Srbiji fleksibilnost obrazovnog sistema, jer izazovi stalnih promena na tržištu zahtevaju vešto prilagođavanje.

Iskustva poslodavaca sa učenicima iz oglednih profila su dobra, jer su se oni znatno brže uklopili u radnu sredinu nego njihove kolege koje su išle u školu po klasičnom programu.

Sistem oglednih obrazovnih profila sprovodi se osam godina, do sada je uključeno oko 150 škola, a ove godine će 20 odsto svih srednjoškolaca biti obuhvaćeno njime. Glavna odlika je, kao što je već rečeno, insistiranje na praksi. Kod pojedinih trogodišnjih profila, oko 30 odsto "otpada" na teoriju, a sve ostalo je praktična nastava. Kao još jednu dobru stranu, u Ministarstvu prosvete naglašavaju i dobro opremljene kabinete i laboratorije. Đaci u pojedinim ekonomskim školama imaju, na primer, virtualne banke u kojima rade "kao da su prave".

Međutim, nastajanje oglednih profila i, ponegde, njihovo prevođenje u redovne jeste interes države, đaka, ali isto tako i poslodavaca. Zato se javlja potreba da se i oni uključe u obrazovni proces. Zajedno uz lokalnu zajednicu koja treba da prepozna potrebe tržišta.

Po rečima Bogoljuba Lazarevića, ne samo velike firme već i mala i srednja preduzeća moraju biti stimulirana da ulažu u obrazovanje. "Kroz sistem raznih olakšica, preduzeća bi bila motivirana da pomognu u edukaciji, i to ne samo svojih kadrova", kaže on.

Na primer, pre dve godine, kompanija Messer Tehnogas donirala je opremu i potrebni materijal srednjim mašinsko-tehničkim školama

u Lazarevcu, Železniku, Čačku, Kragujevcu i Nišu. Tamo je uveden ogledni profil mašinski tehničar za reparaturu, u saradnji ove kompanije, Ministarstva prosvete i Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja (ZUOV).

Iako je, znači, uključivanje kompanija u obrazovni proces prisutno, ono je za sada upadljivo nedovoljno.

NOVA GODINA, NOVI PROFILI: Devet profila se ove godine prevode u redovan školski sistem. Kako je u izjavi za jedne dnevne novine kazao Radovan Živković, šef Odseka za opšte, stručno i umetničko obrazovanje u Ministarstvu prosvete, njihovo iskustvo dosta govori. "Oni pokazuju da je prosečna srednja ocena u tim odeljenjima bitno veća od ostalih, da su đaci zainteresovani za nastavu toliko da je izostajanje sa nastave, što je opšti trend, ponegde i duplo manje u odnosu na ostale." ZUOV vrši procenu da li će neki profil biti uvršten u redovni.

"Prevedeni" smerovi su: poljoprivredni, veterinarski i prehrambeni tehničar, pekar, mesar, prerađivač mleka, rukovalac – mehaničar poljoprivredne tehnike, auto-električar i geodetski tehničar – geometar. Mesarski zanat je inače na dnu po interesovanju osmaka, ali zato pri vrhu po interesovanju tržišta rada.

PREDUZEĆA BI MOGLA DA POMOGNU: Bogoljub Lazarević

Osim toga, uvedeno je i šest novih oglednih profila. Njih pet su u mašinstvu i odnose se na već postojeće u Vazduhoplovnoj akademiji u Beogradu. Međutim, razlika je što su sada prilagođeni potrebama tehničkog osoblja kada su u pitanju vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana. Takođe, učenici će po završetku vojnog programa dobiti i "civilnu" diplomu. Što znači da oni neće biti uslovljeni radom u vojnoj službi, već će moći da se zaposle u bilo kojoj civilnoj kompaniji (to do sada nije bio slučaj, već su

morali/mogli da rade isključivo u vojsci).

Osim ovih pet (avio-tehničar za vazduhoplov, za vazduhoplov – motor, za elektronske sisteme vazduhoplova, mehatroničar za radarske i raketne sisteme), nastao je i obrazovni profil livac-kalupar, i to kao direktna posledica zahteva poslodavaca.

Veliki broj škola je tokom prošlih godina podneo zahteve za dobijanja oglednih smetova. Među zanimljivim "ponudama" je svakako i ona Gimnazije "Laza Kostić" u Novom

Sadu. Njihova želja je bila da osnuju pozorišni smer u okviru Gimnazije, gde bi stručni predmeti za srednjoškolce bili dramaturgija, režija, scenografija, istorija pozorišta. No, odbijeni su i moraju da čekaju reformu školstva 2011. godine.

Prošle godine osnovani su ogledni profili – modni krojač i tehničar za reciklažu, a pre toga, recimo, smer za vinara i smer zanimljivog naziva koji nije baš u duhu srpskog jezika – tehničar za lovstvo i ribolovstvo.

NIJE SVE TAKO BELO: Kada se uporede redovna i ogledna odeljenja, prednost ovih drugih je vidljiva. Šest do deset đaka manje u klupama, duplo više prakse, samim tim i veštine, a kroz celo školovanje osim srpskog jezika i književnosti, stranog jezika, matematika i fizičkog vaspitanja, nema opštih obrazovnih predmeta. Oni kao što su istorija i geografija spadaju u izborne, ukoliko buduća struka ne zahteva baš te predmete.

No, sistem stručnog obrazovanja za državu je uvek skuplji jer postoji praksa, nabavlja se dodatna oprema, potreban je veći broj nastavnika. Očekivanja su išla u pravcu brzog zapošljavanja većine svršenih srednjoškolaca i izlaska u susret poslodavcima, odnosno tržištu rada. Međutim, do sada se pokazalo da znatno više đaka iz oglednih profila nastavlja sa daljim školovanjem. Prema nekim procenama, iako je početna namera bila dobra, zbog stanja u privredi veći broj učenika nije uspeo odmah da pronađe radno mesto i odmah se "preorijentisao" na dalje školovanje.

S druge strane, "bolna tačka" su i udžbenici, a i nastavnici koji treba veoma brzo da se prilagode i usmere na novi predmet i način predavanja. Kako smatra Bogoljub Lazarević, "zaposleni su pod stalnim pritiskom da moraju ne samo da se usavršavaju, već i da budu spremni da za što kraće vreme odgovore novim zahtevima poslodavaca. Zato je u svetu prisutan termin trajne zapošljivosti ili, kako kažu, permanentnog obrazovanja, što predstavlja mogućnost zaposlenog da za kratko vreme ovlada većim brojem novih znanja, kompetencija i veština." No, pojedini nastavnici nisu u stanju da se tako brzo prilagode, iako je tu prisutan pomak.

Kao problem, neki spominju i za sada nedovoljan broj opšteobrazovnih predmeta kada su u pitanju ogledni profili. Bilo kako bilo, verovatno da se ti đaci manje na časovima pitaju ono čuveno "A šta će to meni u životu?".

×
JELENA JORGAČEVIĆ

STRUČNA ŠKOLA ILI GIMNAZIJA: Trgovačka i Peta beogradska

PARTNERSTVA

Učenje kroz rad

Saradnja između privrede i obrazovnih institucija u razvijenim zemljama odavno nije novost. Kod nas su ovakvi oblici partnerstava još retkost, ali ima naznaka da će se i oni uskoro razviti

OBOSTRANO ZADOVOLJSTVO: Studenti FON-a na praksi u Coca-Cola Hellenic

PRE GODINU DANA, prvi put u Srbiji, sklopljen je sporazum o saradnji jedne velike kompanije i jedne velike obrazovne institucije. Naime, 4. juna prošle godine, Predstavnicima Fakulteta organizacionih nauka (FON) i kompanije *Coca-Cola Hellenic* Srbija potpisali su Memorandum o strateškom partnerstvu koji će studentima ovog fakulteta omogućiti da stiču stručnu praksu u multinacionalnoj kompaniji. Nevenka Žarkić-Joksimović, dekan FON-a, objasnila je tada da će studenti u svojim diplomskim i master radovima rešavati stvarne probleme kompanije kroz programe mentorstva sa menadžerima i sa realnim budžetima. Svečanom potpisivanju Memoranduma prisustvovali su i ministar ekonomije i regionalnog razvoja Mladen Dinkić, ministarka za sport i omladinu Snežana Samardžić-Marković i rektor Beogradskog univerziteta Branko Kovačević, koji je pozvao i druge kompanije i fakultete da slede ovaj primer, budući da je, kako je rekao, Srbija mala zemlja, sa svetom se može takmičiti jedino kvalitetom. Mladen Dinkić je predložio da

se na svim fakultetima uvede obavezna stručna praksa. "Ako treba, država bi mogla i da stimuliše kompanije na ovakav korak", istakao je i dodao da je mladima u vreme krize posebno teško da nađu posao naročito imajući u vidu da će u narednih, kako je rekao, godinu ili dve, vrata javnog sektora sigurno biti zatvorena za nove kadrove pa se zato moraju okrenuti privatnom sektoru.

Na pitanje kako je došlo do ovog partnerstva i da li ima još ovakvih primera u Srbiji i regionu, Zoran Šarić, menadžer za selekciju i regrutaciju u *Coca-Cola Hellenicu*, kaže da saradnja privrede i univerziteta nije novost, ali se najčešće realizuje kroz programe praksi ili pojedinačne, nestruktuirane inicijative pojedinaca: "Partnerstvo *Coca-Cola Hellenica* i FON-a predstavlja jasno definisani program partnerstva koji se realizuje kroz šest vrsta aktivnosti. U njih su uključeni kako studenti tako i profesori i menadžeri, a interes je višestruk i obostran. Mi pratimo prakse u drugim zemljama, ali po našim saznanjima u regionu nema primera tako

Grad sledi primer

Studenti Univerziteta u Beogradu prvi put ove godine imaće šestomesečnu radnu praksu u gradskim javnim i komunalnim preduzećima, kako bi stekli iskustvo i usavršili znanje, što će im omogućiti da nakon završetka studija brže dođu do posla.

Ovo je, između ostalog, precizirano Protokolom o saradnji u projektu "Radna praksa u javnim i komunalnim preduzećima" između Grada i Univerziteta u Beogradu, koji su 7. aprila ove godine u prostorijama Postrojenja za prečišćavanje vode na Bežanijskoj kosi, potpisali gradonačelnik Beograda Dragan Đilas i rektor BU-a prof. dr Branko Kovačević.

"Svaki moderan školski sistem ima deo praktičnog rada i to je ono što je nedostajalo našem sistemu obrazovanja. Kad završe fakultet, osim teorijskog znanja, studenti moraju da znaju i neki zanat, koji će im omogućiti da brzo nađu posao na tržištu rada. Mi to ne možemo sami da uradimo. Važna karika u celom obrazovnom sistemu je i privreda. Ovo će biti obostrani interes: studenti će steći praktično znanje, firme će dobiti najbolje studente, a osim što će ih obučavati, najbolje od njih moći će i da zadrže. A najvažnije od svega je da stimulišemo našu decu da nakon studija ostanu u našoj zemlji", izjavio je Kovačević nakon potpisivanja Protokola.

sveobuhvatne saradnje kao što je ova između FON-a i *Coca-Cola Hellenica*."

Godinu dana kasnije, vreme je za sumiranje prvih rezultata partnerstva između FON-a i *Coca-Cola Hellenica*. Kroz šest programa saradnje, za prvih godinu dana prošlo je oko 500 studenata. Programi saradnje o kojima je reč a čija realizacija još traje su: "Studentske prakse", "Menadžeri na fakultetu", "Obilasci pogona", "Stvarni projekti", "Istraživački i diplomski radovi" i "PR kampanja".

Zahvaljujući programu "Studentske prakse", deset studenata FON-a uključeno je u praktičan rad na projektu poboljšanja operativne efikasnosti "Excelence Across the Board" u sektorima proizvodnje i prodaje. Cilj ovog programa je unapređenje znanja i veština studenata iz oblasti praćenja performansi na operativnom nivou, primena znanja optimizacije, planiranja i poboljšanja operativne efikasnosti. U sektoru prodaje rad na projektu mapiranja objekata i reorganizacije ruta – putanje obilaska terena komercijalista prilikom posete prodajnim

JEDINI U SRBIJI: Potpisivanje sporazumai studenti u obilasku pogona

objektima. U proizvodnji, poboljšanje operativne efikasnosti sistema kroz praćenje vremena, pokreta, kao i izrade kataloga za operacije i mašine. Program “Menadžeri na fakultetu” sastoji se od četrnaest predavanja koja na FON-u studentima menadžmenta drže stručnjaci iz različitih oblasti. Do sada je ova predavanja odslušalo 230 studenata druge godine studija menadžmenta.

Verovatno najinteresantniji od svih šest jeste program “Stvarni projekti”, budući da studenti koji u njemu učestvuju imaju zadatak da rade na pravim projektima i zadacima sa kojima će se sretati u budućnosti, pa tako kroz ovaj program stiču najviše prakse. U periodu od šest meseci, od jula do decembra prošle godine, tim od šestoro studenata imao je zadatak da u potpunosti osmisli plan lansiranja novog proizvoda na tržište. U ovom slučaju bila je reč o energetsom napitku “Ultra energy”. Projekat je od studenata zahtevao aktivnosti pripreme projekta, planiranja kampanje, saradnju i usklađivanje rada sa kompanijom *The*

Coca-Cola, *Coca-Cola Hellenic*om, agencijama uključenim u projekat, studentskim organizacijama i fakultetima. Plan je prezentovan boru menadžmenta koji ga je ocenio kao uspešno osmišljen i profesionalno predstavljen, nakon čega je u potpunosti sproveden. Po okončanju projekta, jednom od šestoro učesnika, Ivanu Stojanoviću, studentu završne godine, ponuđena je “graduate” pozicija u kompaniji.

Još jednog novozaposlenog *Coca-Cola Hellenic* dobio je zahvaljujući drugom projektu u okviru ovog programa. Oblast projekta bila je upravljanje prodajom i marketingom, a učesnici, 31 student FON-a, bili su uključeni u osmonevni projekat prodaje namenjen ponovnom lansiranju novog pakovanja *Fresh&CO* sokova. Na teritoriji čitave Srbije studenti su imali priliku da rade na terenu, kako bi se na munjevit način marketinški podržala kampanja novog proizvoda. Studenti su imali priliku da dobiju teorijsku obuku o ideji i značaju projekta i da učestvuju u aktivnostima na terenu. Jedan od njih, Srećko Pavković, zaposlen je u *Coca-Cola*

Hellenicu u službi kredit kontrole. Za manje od tri meseca napredovao je na poziciju analitičara u sektoru finansija. “Svi programi su napravljeni prema potrebama i jedne i druge strane”, kaže Šarić. “Svaki od njih doprinosi kako razvoju mladih tako i razvoju našeg sistema. Izdvojio bih kao interesantan i inovativan program *Real Case* u kojem se studentima daju realni projekti, stvarni budžet i u kojima oni saraduju sa našim menadžerima u višemesečnom radu. Studenti tako imaju priliku da učestvuju u planiranju, realizaciji i praćenju efekata projekta na kom su učestvovali, dok *Coca-Cola Hellenic* ima mogućnost da unapredi svoje poslovanje svežim idejama i entuzijazmom mladih i kreativnih ljudi kakvi su studenti FON-a.” Objašnjavajući zašto je i kako izbor pao baš na Fakultet organizacionih nauka, Šarić kaže da su se iskustva njegove kompanije kroz dugogodišnje prisustvo, kao i rast i proširenje poslovanja, sa diplomcima Fakulteta organizacionih nauka pokazala kao veoma pozitivna: “Znanja i iskustva koja studenti stiču na FON-u izuzetno su primenljiva u sistemu kakav je *Coca-Cola Hellenic*. Takođe, FON je veoma otvoren za razne vrste vannastavnih aktivnosti pružajući studentima mnogo više od zvaničnog akademskog programa. U ovim aktivnostima smo videli šansu i prepoznali nove mogućnosti i za FON i za *Coca-Cola Hellenic*.”

Ovakav vid saradnje obrazovnih institucija i velikih kompanija treba da ima pozitivne efekte na oba partnera. Prvih godinu dana saradnje FON-a i *Coca-Cola Hellenica* to potvrđuju. Sa jedne strane, studenti kroz praksu stiču dragoceno iskustvo, upoznavajući se sa radom u velikom sistemu, ustrojenom po svetskim standardima, upoznavaju se sa načinom poslovanja i pravilima rada, tako da ih, kada završe fakultet i zaposle se, ne čeka šok od novih “pravila igre” sa kojima se nikada ranije nisu sreli. S druge strane, kompanije koje se odluče na ovakav vid saradnje dobijaju svežu energiju, nove ideje i mlade kadrove.

J. GLIGORIJEVIĆ

VOLONTERI U ŠKOLAMA

AKTIV DIREKTORA OSNOVNIH škola u Subotici uputiće Ministarstvu prosvete inicijativu da se od naredne školske godine u osnovne škole uvedu volonteri i asistenti koji će pomagati u nastavi, pre svega učenicima u prvim razredima.

Na jučerašnjem sastanku aktiva direktora osnovnih škola, kome je prisustvovao i pokrajinski sekretar za obrazovanje Zoltan Jegeš, skrenuta je pažnja kako za inkluzivnu nastavu nema dovoljno osposobljenih kadrova, kao i da nedostaju jasni pravilnici o tome koju decu treba uključiti u inkluzivnu nastavu, a koju uputiti u specijalne osnovne škole.

Pitanje mogućnosti odlaganja upisa u prvi razred i dalje je otvoreno, jer nedostaju tumačenja o uslovima odlaganja, pa se od Ministarstva prosvete traži da do početka naredne školske godine otklone ove nedoumice kako bi naredna školska godina mogla da počne uspešno.

JAVNA RASPRAVA O UNIVERZITETU

UČESNICI JAVNE RASPRAVE o predlogu izmena Zakona o visokom obrazovanju slažu se da su one neophodne, ali privatnici nisu zadovoljni onim što je predloženo. Javna rasprava se privodi kraju, a u Skupštini Vojvodine održano je nekoliko sastanaka na ovu temu.

Načelno svi su se složili da su intervencije koje je predložila radna grupa Ministarstva prosvete neophodne, ali deo učesnika nije sve promene ocenio kao odgovarajuće. Najveće polemike izazvao je predlog da ubuduće budžetske ustanove u zdravstvu, prosveti i sudstvu mogu da zapošljavaju samo diplomce državnih fakulteta.

“To je praksa mnogih evropskih zemalja, koje obrazovanje za određene profesije povećavaju isključivo državnim fakultetima kao poseban javni interes. Pravni fakulteti su svoje vreme i osnovani da obezbede kadar za državnu službu i njihov program prilagođen je potrebama državne administracije”, ocenio je

dekan novosadskog Pravnog fakulteta prof. dr Ranko Keča.

Dok vlasnik i rektor Univerziteta “Mega-trend” Mića Jovanović smatra da su ovi predlozi frapantno loši i vode ka nestajanju privatnih visokoškolskih institucija, rektor “Singidunuma” Milovan Stanišić podseća da je ovu praksu prva uvela Finska, a kasnije ju je prihvatilo još nekoliko članica EU. Stanišić je naveo da njegov stav podržava i činjenica da državne fakultete izdržava budžet, pa je logično da i zapošljava kadar u čije školovanje je ulagala, odnosno štiti svoju investiciju.

Mnoge predložene odredbe privatne fakultete stavljaju u neravnopravan položaj, ocenio je dr Ilija Babić sa privatnog Fakulteta za evropske pravno-političke studije u Sremskoj Kamenici. On je svoj stav potkrepio predloženim rešenjima po kojima se samo od privatnih fakulteta traži da imaju polovinu nepokretnosti u vlasništvu bankarske garancije.

ŠKOLA JE TEŠKA

ISTRAŽIVANJE U ORGANIZACIJI aktiva stručnih saradnika, pedagoga i psihologa devet osnovnih škola opštine Jagodina pokazalo je da se 64 odsto sedmaka na šestom času oseća iscrpljeno, nesposobno, umorno, da teško prate nastavu.

Kada dođu u školu a nisu naučila lekciju, deca kao najčešći razlog navode da prosto nisu stigla da nauče (62 odsto), ili da su predvidela da ih nastavnik neće pitati (16 odsto), dok je za 23 odsto učenika zadata lekcija bila isuviše teška, rekla je Gordana Todorović, koordinatorka projekta i psiholog u jagodinskoj OŠ “Boško Đuričić”.

Prema njenim rečima, zabrinjava činjenica što deca, zbog velikog broja obaveza u školi i van nje, nemaju adekvatnu i vremenski ustaljenu ishranu.

Ako dodamo i to da u proseku po 5,5 sati sede u neudobnim stolicama i u uglavnom loše provetrenim učionicama, dobijamo učenika koji je nestrpeljiv, nervozan, netolerantan.

Takođe, veoma su česti i psihosomatski poremećaji kod učenika zbog nemogućnosti da odgovore svim zahtevima koji se pred njih postavljaju.

Neki učenici na veliki broj zahteva (veliki broj školskih časova, obimne lekcije za učenje, velika očekivanja roditelja, brojni domaći zadaci) odgovaraju padom interesovanja, razvijanjem otpora i ravnodušnošću prema školskim obavezama.

“Sama činjenica da sedmaki imaju nedeljni fond od 32 nastavna časa, dovoljno govori o njihovoj opterećenosti. Oni imaju tri puta sedmično po šest časova, a dva puta po sedam časova obavezne nastave”, rekla je Todorovićeva.

Ona je istakla da u nekim školama deca svake druge nedelje imaju jedan dan sa blok nastavom izbornog predmeta, tako da tog dana imaju osam časova. Stari nastavni plan je podrazumevao 29 časova koje su učenici bili u obavezi da prate, podsetila je Todorovićeva i istakla da je u anketi učestvovalo 659 učenika gradskih i seoskih škola.

Učenicima je, inače, najteža fizika, zatim matematika, strani jezik koji se izučava od 5. razreda, hemija, biologija, srpski jezik, geografija. ×

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec